

סילבוס - תוכנית הוראה לקורס

פילוסופיה סביבתית

ד"ר דן ברא"ז | המחלקה לפילוסופיה

מס הקורס 01-31125

Environmental Philosophy |

שיעור	סוג הקורס:
2 נ"ז	היקף נ"ז:
2024-25	שנת לימודים:
ב	סמסטר:
יום ה' 14:00-16:00	יום ושעה
_____	שעת קבלה:
dan.baras@biu.ac.il	מייל מרצה:
_____	קישור לאתר למדה:



תיאור הקורס ומטרות למידה

תקציר הקורס (להרחבה)

מאז המהפכה התעשייתית, השפעתם ההרסנית של בני האדם על הסביבה הולכת וגדלה. מיני בעלי חיים נכחדים בהמוניהם, שטחי טבע הולכים ונעלמים, והאקלים הולך ומשתנה עד כדי סכנה להמשך קיום התרבות האנושית המוכרת לנו. על רקע זה, נעיין בשאלות מרכזיות בנוגע ליחס של בני האדם לסביבה. מהו אורח חיים מקיים ומדוע זה חשוב? כיצד ראוי להתייחס לבעלי החיים? כיצד ראוי להתייחס לערכי טבע? כיצד אלו צריכים להישקל אל מול צרכים ומאויים אנושיים? הקורס לא יענה עבורכם על השאלות הללו, אלא מטרתו לתת לכם כלים לענות עליהן בעצמכם.

מטרות/תוצרי הלמידה (להרחבה)

מטרת הקורס – בקורס זה ילמדו הסטודנטים לחשוב בצורה סדירה ומלומדת על היחס שלנו בני האדם לטבע תוך התייחסות למשבר האקולוגי שאנו מצויים בו.

תוצרי למידה –

- לנסח במדויק ובתמצית (אורך פסקה) רעיונות מרכזיים בפילוסופיה סביבתית.
- לכתוב תגובה עניינית ומלומדת לנושא סביבתי-מוסרי שעל סדר היום הציבורי.



למידה פעילה - תכנון מהלך השיעורים: (להרחבה)

במהלך השיעורים כחצי מהשיעור הרצאתי והחצי השני מוקדש לדיונים מובנים ופתוחים ותרגילים בצורות שונות. בנוסף, כפי שמפורט תחת דרישות הקורס, משתתפות ומשתתפי הקורס יענו על שאלות, יפתרו תרגילים, ויכתבו עבודה קצרה במהלך הקורס.

מס' השיעור	נושא השיעור	למידה פעילה	קריאה/ צפיה נדרשת	הערכה תהליכית/מעצבת (להרחבה)
1	המשבר הסביבתי		וולפסון, המשבר הגדול [קטע נבחר]	
2	מהו טבע ולמה זה משנה?		Boylan, 'What is 'nature'?'	
3	יחס מוסרי לטבע		Leopold, 'The Land Ethic'	
4	יחס מוסרי לטבע		Naess, 'The Shallow and the Deep, Long-Range Ecology Movement'	
5	יחס מוסרי לטבע		Taylor, 'Respect for Nature'	
6	זכויות בעלי חיים		Singer, 'All Animals are Equal'	

	Regan, 'The Radical Egalitarian Case for Animal Rights'		זכויות בעלי חיים	7
	Warren, 'A Critique of Regan's Animal Rights Theory'		זכויות בעלי חיים	8
	Curren, 'Defining Sustainability Ethic'		קיימות	9
	Beckerman, 'Sustainable Development'		קיימות	10
	Hardin, 'The Tragedy of the Commons'		הטרגדיה של נחלת הכלל	11
	Merchant, 'Ecofeminism and Feminist Theory'		אקו-פמיניזם	12
		הצגת עבודות בכיתה		13
		הצגת עבודות בכיתה		14

*ייתכנו שינויים בסילבוס בהתאם לקצב ההתקדמות ואפקטיביות הלמידה



ציון סופי

משקל בציון הסופי	תיאור התוצר
10% מהציון הסופי	שאלות סגורות על חומר הקריאה
20% מהציון הסופי	שאלות פתוחות על חומר הקריאה
70% מהציון הסופי	מטלה בכתב



דרישות הקורס

נוכחות והכנה לשיעורים: בקורס זה מצופה מהסטודנטים והסטודנטיות להיות נוכחים ופעילים בשיעורים ולקרוא את חומר הקריאה הנדרש מדי שיעור. על אף שאינני בודק נוכחות באופן מסודר, אני מבקש לא להירשם לקורס אם אין בכוונתכם לבוא לשיעורים, ולעדכן אותי באם נמנע מכם להגיע במשך יותר משיעור בודד.

מטלות קריאה סגורות: מדי שבוע תהיה שאלה סגורה (אמריקאית) במודל על חומר הקריאה.

מטלות קריאה פתוחות: פעמיים בסמסטר תהיה שאלה פתוחה על חומר הקריאה.

מטלה גדולה יותר שתוצג בכיתה: במהלך הקורס הסטודנטים יידרשו לכתוב תגובה אישית מלומדת לסוגיה שעל סדר היום הציבורי, תוך התייחסות לחומר הנלמד.

ביבליוגרפיה: תכנים לקריאה, צפיה והאזנה (רצוי עדכני)

קריאת חובה לשיעור הראשון:

- עדי וולפסון, המשבר הגדול, הוצאת פרדס, חיפה 2023.

קריאות החובה לשאר השיעורים מצויים באוסף הבא:

- Michael Boylan, ed. (2022) *Environmental Ethics*, 3rd Edition, Wiley-Blackwell.

לקריאה נוספת:

- Andrew Light and Rolston Holmes, eds. (2002) *Environmental Ethics: An Anthology*, Wiley-Blackwell.
- Robin Attfield (2018) [Environmental Ethics: A Very Short Introduction](#), Oxford University Press.
- Stephen M. Gardiner and Allen Thompson, eds. (2016) [The Oxford Handbook of Environmental Ethics](#). Oxford University Press.
- Benjamin Hale, Andrew Light, and Lydia Lawhon, eds. (2022) [The Routledge Companion to Environmental Ethics](#), Routledge.



הרחבה, הצעות ורעיונות:

תקציר הקורס

אם נשאל סטודנטים מה הם למדו או במה הם התחדשו בקורס הזה, מה היית רוצה שיאמרו?

מטרות ותוצרי הלמידה

מטרות הלמידה יבהירו מה מצופה מהסטודנטים לדעת, להבין ו/או להיות מסוגלים להדגים לאחר השלמת הקורס. כדאי לכתוב עד 5 מטרות לקורס תוך שימוש בפעלים יישומיים של ביצועי הלומדים. מומלץ להתמקד ב 3 סוגים של מטרות למידה: א. ידע ב. מיומנויות ג. תפיסות. כדאי לכוון, ככל שרלבנטי, לא רק לידע אלא גם למיומנויות ולתפיסות עולם או ערכים שהייתם רוצים שהלומדים שלכם יגבשו לעצמם בעקבות הקורס.

ניסוח מדויק של מטרות הקורס

1. מזכיר את הרעיון המרכזי של הקורס ומדייק את הסילבוס ורצף הלמידה
2. מנכיח פיתוח מיומנויות ותפיסות עולם בנוסף לידע
3. יוצר הבחנה בין תכנים ללמידה בכיתה ותכנים ללמידה עצמית או הרחבה
4. מחדד תהליכי הערכה

דוגמאות למטרות למידה שהוזכרו לעיל:

ידע

היכרות עם עובדות, תכנים, מושגים, סוגיות ורעיונות מרכזיים בתחום הדעת.
לדוגמה: הלומדים יתארו/ יפרטו/ יסבירו/ יגדירו...

מיומנויות

היכולת להגיע לתוצר או תוצאה בצורה יעילה בשימוש בידע שהתפתח.
לדוגמה: הלומדים ינתחו/ יזהו/ יבחרו בין אלטרנטיבות/ יתכננו/ יקבלו החלטה/ יעריכו/ יפענחו/ יבצעו...

תפיסות עולם וערכים

דעות, תובנות, מחשבות ואמונות שהלומדים יקבלו הזדמנות לגבש לעצמם במהלך הקורס.

למידה פעילה

הוראה המקדמת למידה פעילה הינה הוראה הכוללת לא רק הקניית ידע (בה הסטודנטים הינם שומעים פאסיביים) אלא כוללת דרכי הוראה/ למידה מגוונות בה הסטודנטים פעילים בשיעור. למידה פעילה מובילה לומדים לחשיבה, דיון, חקירה ויצירה. הם מתרגלים מיומנויות, פותרים בעיות, מתמודדים עם שאלות מורכבות, מקבלים החלטות, מציעים פתרונות ומסבירים רעיונות במילים שלהם באמצעות כתיבה ודיון. שילוב אסטרטגיות למידה אקטיביות בקורסים באוניברסיטה משפר באופן משמעותי את תהליך הלמידה של הסטודנטים, מגדיל את הסיכויים לזיכרון ויישום ומסייע בצמצום פערים בין לומדים. למידה פעילה ניתן לתכנן ברמת הקורס כולו (סביב בעיה גדולה, בניית פרויקט בקבוצות, גייגסואו [צוותי הרכבה] בו כל קבוצה לומדת חלק מהנושא ומציגה לכלל הכיתה ועוד), או ברמת שילוב פעילויות בשיעורים (סימולציות ומשחקי תפקידים, סיורים, סדנאות, מעבדות ועוד).

למידה פעילה מקדמת: (Freeman et al., 2014; Theobald et al., 2020)

- זכירה של התוכן הלימודי.
- חיזוק מיומנויות של עבודת צוות, פתרון בעיות.
- מגע אישי עם הסטודנטים.
- הזדמנויות טובות ללמידה ללומדים עם צרכים שונים.

רכיבי למידה פעילה לשילוב בקורס - דוגמאות:

- פרויקט משימות מתגלגל המבוצע בצמוד לכל נושא או שיעור, בקבוצות של 4-5. חלק ממפגשי הקורס הופכים למפגשי חניכה קבוצתיים וזמן לעבודת צוות או שכל שיעור מתחלק לרכיב למידה ורכיב עבודת צוות.
- למידה מבוססת בעיות. החקר ואיסוף תוכן לפתרון בעיה בקבוצות בחניכה של המרצה.
- כיתה הפוכה: מפגש עם תוכן התאורטי/העיוני לפני השיעור ולאחריו דיון/תרגול/עיבוד פעיל בכיתה.
- למידה מתוך playlist: במודל נטפליקס – מיקרו יחידות ללמידה עצמית.
- למידה מבוססת פרויקטים PBL (כלומר פתרון בעיות משותף או ביצוע של פרויקט מתגלגל).

פעילויות למידה פעילה לשילוב בשיעורים - דוגמאות:

- למידה בקבוצות.
- ג'יגסואו – הוראת עמיתים בקבוצות התמחות.
- סדנה אורח/ת מאוניברסיטה אחרת או מחברה עיסקית או מעמותה (מהארץ או מחו"ל)
- למידה חוץ-כיתתית: סיורים (מוזיאונים, חברות/עמותות רלוונטיות), הצגה בכנס וכו'
- שימוש בכלים דיגיטליים, הדמיית VR/AR, שימוש ברובוטים קליקרים, פאדלט וכו'
- סימולציות ומשחקי תפקידים
- חקר במעבדות

הערכה מעצבת

הערכה מעצבת (Formative Assessment) ניתנת **במהלך** הקורס, בשונה מהערכה מסכמת (Summative Assessment) הניתנת לסטודנטים רק **בסוף** הקורס (לדוג' פרויקט או מבחן). כאשר הסטודנטים מקבלים משובים תוך כדי הלמידה, הם יכולים לעצב באופן פעיל את המשכה וניתנת להם הזדמנות להתנסות בדרכי פתרון או חשיבה שונים. זאת בניגוד להערכה המסכמת שמהווה מבט לאחור על הלמידה לאחר שהסתיימה. הערכה מעצבת מקדמת: השתתפות פעילה, שאילת שאלות, חשיבה ביקורתית, עיצוב עצמאי של הלמידה. אינה מחייבת תוספת זמן משמעותית לבדיקת תוצרים. ניתן להכין מחוון, לשלב הערכת עמיתים, לתת משוב כיתתי כללי על נקודות ספציפיות או להיעזר בשאלונים שמספקים משוב מיידי.

הערכה מעצבת תומכת ב:

- יצירת תמונת מצב מעודכנת של התקדמות בלמידה.
- זכירת התוכן הלימודי.
- העמקת תהליך הלמידה.

דוגמאות לתוצרי הערכה מעצבת:

- שאלוני רענון בתחילת מפגש
- אינטראקציות בפורום הקורס
- הגשת תרגילים/ מטלות בית
- מטלות / חידונים דיגיטליים עם פתרון מובנה - ניתן להשתמש במערכת ממוחשבת למשוב מידי ומאפשרת התנסות חוזרת בשאלות.
- הקלטה עצמית קצרה של קבוצת לומדים שבו הם מחווים דעה, מעריכים תוצר, מנמקים תשובה
- השתתפות מונחית בפורום מקוון.
- הגשת תוצר: הפקת סרטון/ פודקאסט/ הדפסת תלת-ממד/תכנות רובוטים וכו'